

SPECYFIKA UCZENIA SIĘ DOROSŁYCH

Joanna Woźniak

Osoba dorosła postrzega proces uczenia się jako wyzwanie i uczy się łatwiej gdy

- Sprecyzowany jest cel,
- Nowa wiedza nawiązuje do znanych jej obszarów oraz do istniejących już w jej umyśle pojęć i wyobrażeń.
- Ma możliwość pracy we własnym tempie
- Uwzględnia się jej preferowany styl uczenia się.
- Czuje się bezpiecznie
- Widzi korzyści z przyswajanej wiedzy
- Ma poczucie wpływu na proces uczenia się

ELEMENT	PODEJŚCIE PEDAGOGICZNE	PODEJŚCIE ANDRAGOGICZNE
1. Przygotowanie ucznia	minimalne	zapewnienie niezbędnych informacji,, pomoc w sformułowaniu realistycznych oczekiwań, inicjowanie do namysłu nad treściami kształcenia
2. Atmosfera	Formalna, zorientowana na nauczyciela	zaufanie, obustronny szacunek, nieformalne, współdziałanie, wsparcie, autentyzm,
3. Planowanie	przez nauczyciela	wspólne planowanie przez ucznia i nauczyciela
4. Diagnozowanie potrzeb	przez nauczyciela	poprzez wspólne oszacowanie
5. Wyznaczanie celów	przez nauczyciela	przez obustronne negocjacje
6. Tworzenie planu uczenia się	tworzenie w całości skoncentrowane na treści	sekwencyjne, w zależności od gotowości ucznia, w całości skoncentrowane na problemie
7. Metody i techniki	koncentracja na przekazie	koncentracja na poszukiwaniu

Koncepcja David Kolba

- Według D. Kolba uczenie się jest procesem nieustannej modyfikacji poprzedniego doświadczenia poprzez doświadczenie następujące po nim.
- Nowe idee nie zapisują się jak znaki na „czystej, białej karcie umysłu” osoby uczącej się, lecz wchodzą w interakcje z ideami, które już wcześniej posiadała.
- Wiedzę nabywa się dzięki możliwości przeżywania i doświadczania różnych sytuacji i wymiany doświadczeń

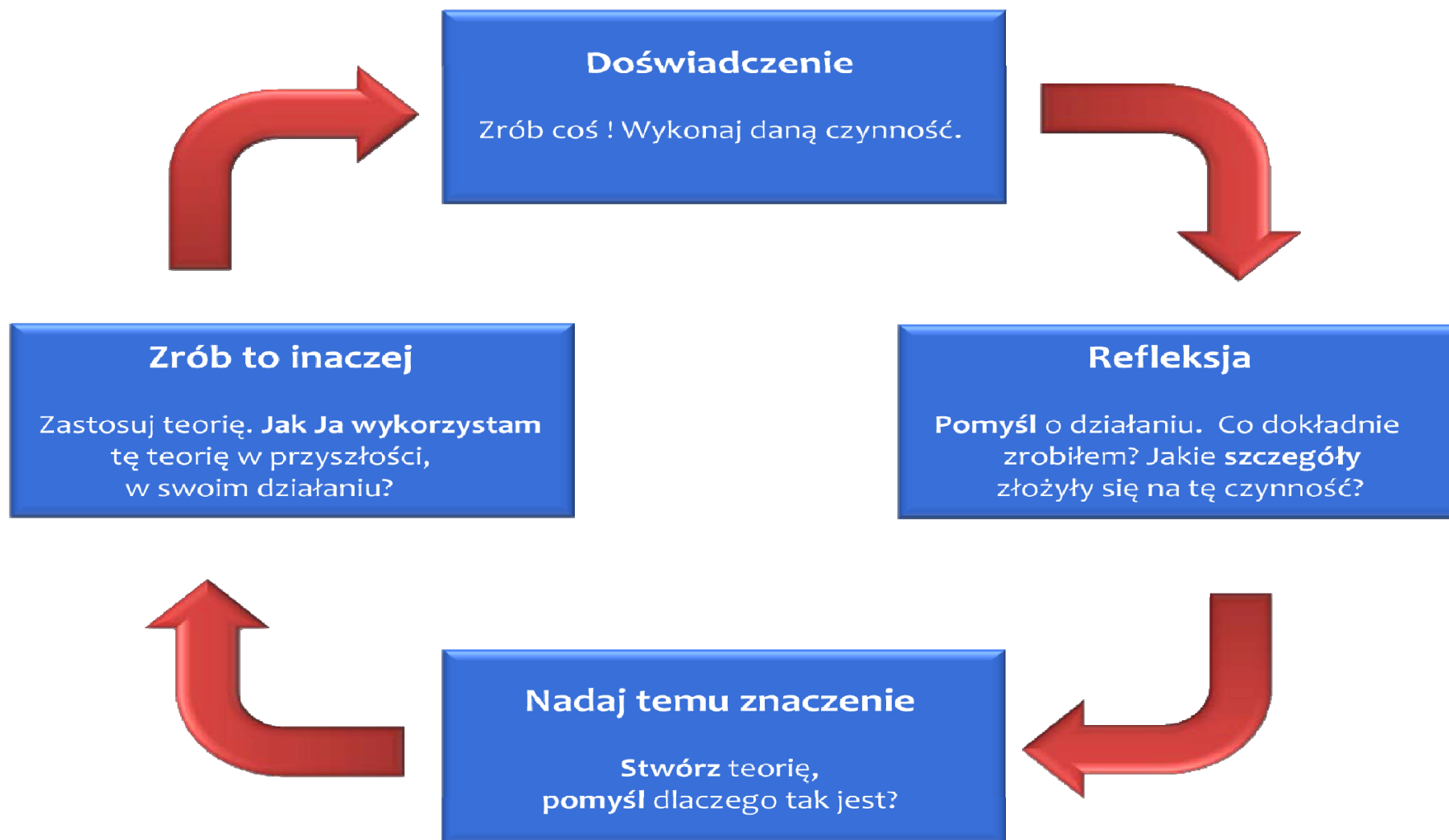
Koncepcja David Kolba

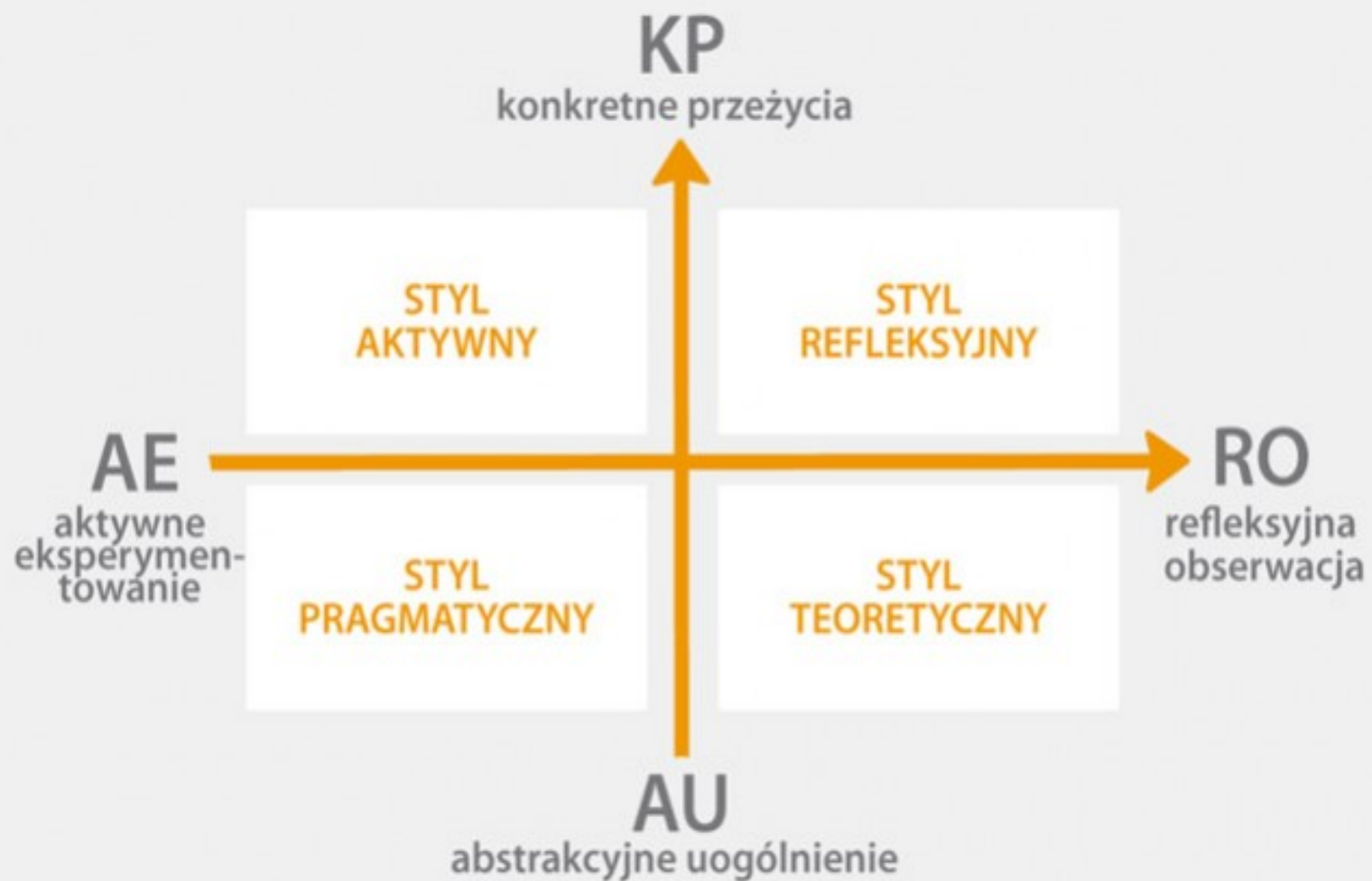
- Według Davida Kolba dorośli uczą się przez:
 1. konkretne doświadczenie,
 2. obserwację i refleksję,
 3. abstrakcyjną konceptualizację,
 4. aktywne eksperymentowanie z nową wiedzą.

Doświadczenie zapoczątkowuje więc proces uczenia się, pozwala na dokonanie refleksji, analizę danych, ich uogólnienie i stworzenie abstrakcyjnych pojęć – hipotez, które podlegają weryfikacji i sprawdzeniu w drodze aktywnego eksperymentowania.

Cykl Kolba

podstawowe narzędzie służące nauczaniu dorosłych

AKTYWIŚCI LUBIĄ DZIAŁANIE

- Lubią władzę i kontrolę, możliwość decydowania.
- Są „aktorami” a nie obserwatorami.
- Lubią prowadzić innych.
- Lubią głębokie doświadczenia związane z podejmowaniem ryzyka.
- Aktywiści nie lubią bierności ani zadań wymagających przestrzegania porządku.

Podczas zajęć preferują:

- Gry i symulacje; Pracę w grupach;
- Rozwiązywanie problemów;
- Wywiady; Studium przypadków;
- Wizyty; Zajęcia praktyczne;
- Korzystanie z urządzeń technicznych;
- Twórcze działanie;
- Zadania otwarte; Dokonywanie prezentacji;
- Mieć wybór; Samodzielnie odkrywać prawdę; Odgrywać role.

AKTYWIŚCI

zalety

Otwartość na nowe doświadczenia
Chęć działania
Inicjowanie zmian
Skuteczność i szybkość w działaniu
Chęć, żeby wszystkiego spróbować

wady

Nadmierna skłonność do ryzyka
Działanie bez przemyślenia
Przesadna niechęć do samodzielnej pracy
Znużenie przy uczeniu się obszerniejszego materiału

Najefektywniej uczą się gdy:

Nową wiedzę lub umiejętność do opanowania potraktują jako wyzwanie, problem, który trzeba rozwiązać

Mogą dyskutować, ćwiczyć, przeprowadzać symulację, eksperymentować

Robią to w towarzystwie innych osób

REFLEKSYJNI LUBIĄ RETROSPEKCJĘ

- Lubią mieć czas do namysłu i na podjęcie decyzji.
- Przywiązują wagę do szczegółów.
- Potrzebują czasu i okazji do wymiany poglądów.
- Lubią bardzo uporządkowane zadań.
- Nie lubią symulacji, w których nie mają czasu na myślenie.

Podczas zajęć preferują:

- Pokazy; Oglądanie scenek z odgrywaniem ról;
- Uczenie się z doświadczenia;
- Powtórzenia; Czytanie;
- Przysłuchiwanie się debacie;
- Ocenę i analizę filmów;
- Dyskusję (refleksyjną);
- Badanie dowodów.

REFLEKSYJNI

zalet	wady
Skrupulatność, metodyczne podejście Działania podporządkowane gruntownym przemyśleniom Umiejętność słuchania i przyswajania informacji	Wycofanie i obserwacja Powolne podejmowanie decyzji Nadmierna ostrożność, unikanie ryzyka

Najefektywniej uczą się gdy:

Nowe treści mogą przemyśleć przeanalizować, powtórzyć

Mogą skoncentrować się na szczegółach

Mają czas na naukę, nabywanie nowej wiedzy odbywa się bez pośpiechu

Mają okazję poobserwować lub posłuchać jak inni robią to , czego oni próbują się nauczyć

TEORETYCY LUBIĄ IDEE

- Lubią teorie, modele, koncepcje, systemy.
- Preferują myślenie abstrakcyjne.
- Lubią dociekliwe pytania i intelektualny krytycyzm.
- Preferują logiczne, systematyczne i obiektywne podejście.
- Nie lubią aktywności nieuporządkowanej, z pozoru bezcelowej.
- Nie lubią zagłębiania się w uczucia.

Podczas zajęć preferują:

- Tłumaczenie idei; Korzystanie z idei w celach krytycznych; Zadania zamknięte i uporządkowane testy;
- Wyrażanie swoich idei; Dyskusje(teoretyczne);
- Zadania oparte na ideach; Poświęcanie uwagi szczegółom;
- Pytania teoretyczne takie jak: „co by się stało, gdyby?”; Pracę teoretyczną; Debaty;

TEORETYCY

zalety	wady
Logiczne myślenie, racjonalizm i obiektywizm Poszukiwanie związków przyczynowo – skutkowych Skłonność do perfekcjonizmu i porządkowania wszystkiego Analityczne podejście	Niska tolerancja niepewności, nieporządku, niespójności Niska tolerancja subiektywizmu i intuicyjności Presja konieczności wykonania pracy

Najefektywniej uczą się gdy:

Treści przez nich poznawane stanowią element większej całości, są ustrukturalizowane, uporządkowane i układają się w logiczną całość
Zadają sobie pytania i analizują przyczyny

PRAKTYCY LUBIĄ WIDZIEĆ SENS

- Lubią działania związane z przyszłym zawodem, czyli praktycznymi umiejętnościami.

Podczas zajęć preferują:

- Studia przypadków i przykłady; Pokazy i ćwiczenia umiejętności praktycznych;
- Zajęcia związane z zawodem; Symulacje;
- Pracę projektową; Zajęcia i pytania praktyczne;
- Odgrywanie ról; Realistyczne rozwiązania problemów;
- Wizyty;
- Stosowanie teorii w praktyce.

PRAKTYCY

zalety	wady
Zainteresowanie praktycznym wykorzystaniem wiedzy Pragmatyzm Realizm Przechodzenie wprost do sedna	Orzucanie wszystkiego co nie ma praktycznego zastosowania Brak zainteresowania teorią i ogólnymi zasadami Orientacja na zadania a nie na osoby Niecierpliwość Wybieranie pierwszego korzystnego rozwiązania

Najefektywniej uczą się gdy:

Dostrzegają praktyczne możliwości wykorzystania nowej wiedzy
Gdy jak najszybciej mogą wypróbować, przećwiczyć nową wiedzę ,
umiejętności praktyczne

-
- **Punktem wyjścia dla pedagogów jest to uczeń dorosły wyposażony jest w pewien bagaż życiowy oraz określone preferencje sensoryczne.**

Style uczenia się ludzi w oparciu o preferencje sensoryczne

Preferencje sensoryczne pomagają przewidzieć najbardziej optymalne sposoby uczenia się ludzi.

Istnieją następujące typy ludzi:

- wzrokowcy,
- słuchowcy,
- czuciowcy-kinestetycy

Wzrokowcy

- Lubi porządek, skupiony, raczej spokojny, milczący, obrazowo opowiada, słabo przypomina sobie ustne polecenia
Pisze ładnie, prawidłowo, widzi obraz słowa Czyta bardzo dobrze i szybko. Pismo ładne i wyraźne. Woli robić notatki
Koncentrację zaburza nie porządek i ruch
- lubią demonstracje lub pokazy
 - lubią wykresy i tabele,
 - lubią opisy,
 - pamiętają twarze i imiona,
 - lubią robić notatki,
 - lubią patrzeć, rysować,
 - preferują sztuki wizualne

Słuchowcy

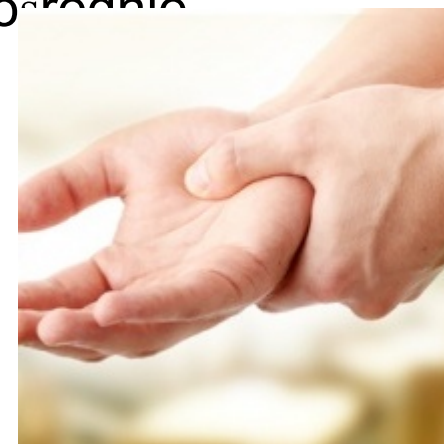

- Łatwo traci koncentrację, mówi do siebie, porusza ustami podczas czytania, mówi dobrze i rytmicznie, lubi muzykę. Pisze tak, jak słyszy, może mieć kłopoty z ortografią. Czyta powoli, ponieważ jednocześnie mówi do siebie. Lepszy w mówieniu niż w pisaniu. Woli powtarzać na głos. Łatwo traci koncentrację z powodu hałasu

- lubią dialogi i rozmowy,
 - powtarzają głośno to, co napisali,
 - rozmawiają ze sobą,
 - lubią słuchać,
 - lubią wykłady,
 - lubią długie wypowiedzi własne,
 - lubią muzykę,
 - wolą mówić o działaniach niż je oglądać,
 - dobrze pamiętają twarze,
 - lubią czytać głośno, lub półgłosem

Czuciowcy - kinestetycy

- Dużo się porusza, lubi dotyk, szuka kontaktu, ma bogatą gestykulację, silnie reaguje emocjonalnie. Nie bardzo lubi czytać, preferuje opisy z akcją. Pismo mało czytelne lub specyficzne. Najlepiej pamięta to, co wykona. Aby się koncentrować, musi się ruszać
- uczą się przez wykonywanie czynności i bezpośrednio zaangażowanie,
 - lubią emocje, ruch,
 - nie lubią czytać,
 - pamiętają, co sami wykonali,
 - muszą się poruszać, wiercić, coś trzymać,
 - tupią, gestykulują,
 - nie lubią słuchać.Podobne preferencje dotyczą nauczyciela.

-
- Preferowany system sensoryczny może mieć wielki wpływ na oceny uzyskiwane przez uczniów, zarówno ustne, jak i pisemne.
 - Jest to efekt kolizji sensorycznych między nauczycielem i uczniem

Warunki uczenia się dorosłych a podejście do nauczania

WARUNKI UCZENIA SIĘ DOROSŁYCH	PODEJŚCIE DO NAUCZANIA
Dorośli są szczególnie zmotywowani do uczenia się, gdy doświadczają rozdźwięku między swoim doświadczeniem a funkcjonowaniem świata zewnętrznego.	Nauczyciel i uczeń powinni wspólnie ustalić strukturę procesu uczenia się, tak, by odpowiadała na doświadczenia dorosłych i wpisywała się w ich niezaspokojone potrzeby.
Dorośli chcą aktywnie uczestniczyć w procesie edukacyjnym.	W wielu sytuacjach edukacyjnych metody wspierające są skuteczniejsze od metod podających.

Warunki uczenia się dorosłych a podejście do nauczania

WARUNKI UCZENIA SIĘ DOROSŁYCH	PODEJŚCIE DO NAUCZANIA
<ul style="list-style-type: none">• doświadczenia edukacyjne	Nauczyciel powinien wykorzystywać doświadczenia dorosłych jako zasoby edukacyjne.
<ul style="list-style-type: none">• schematy znaczeniowe	W pierwszej fazie nauczania nauczyciel powinien raczej prezentować treści, które nie stoją w sprzeczności z wiedzą osobistą dorosłych, by ułatwić im integrowanie nowych treści z tym, co już znają i wiedzą.
<ul style="list-style-type: none">• potrzeby	Zadaniem nauczyciela jest pomoc dorosłemu uczniowi w uświadomieniu sobie znaczenia uczenia się, pomaga to zindywidualizować proces uczenia

Warunki uczenia się dorosłych a podejście do nauczania

WARUNKI UCZENIA SIĘ DOROSŁYCH	PODEJŚCIE DO NAUCZANIA
<ul style="list-style-type: none">• pewność siebie	<p>Nauczyciel musi być empatyczny i wrażliwy na psychologiczne aspekty funkcjonowania dorosłego ucznia ; powinien przypominać dorosłym uczniom, że każdy może osiągnąć dobre rezultaty</p>
<ul style="list-style-type: none">• poczucie własnej wartości i samooceny	<p>Nauczyciel powinien odnajdywać w wiedzy osobistej ucznia właściwe, poprawne treści i wzmacniać je, by umożliwić studentowi podtrzymanie poczucia własnej wartości.</p> <p>Nauczyciel powinien wzmacniać i rozwijać u ucznia zdolność do samooceny</p>

Warunki uczenia się dorosłych a podejście do nauczania

WARUNKI UCZENIA SIĘ DOROSŁYCH	PODEJŚCIE DO NAUCZANIA
Dorośli uczą się skuteczniej jeśli traktuje się ich jak osoby dorosłe.	Nauczyciel nie powinien postrzegać siebie jako „najpewniejszego źródła wiedzy”, ale raczej skupić się na tworzeniu i wspieraniu środowiska edukacyjnego opartego na wymianie wiedzy
Dorośli mają swoje własne style uczenia się.	Nauczyciel powinien być świadomy różnorodności stylów uczenia się u dorosłych, powinien nie tylko wspierać ich style dominujące, ale też zachęcać do rozwijania innych
Dorośli mają za sobą różne doświadczenia edukacyjne, i w konsekwencji, mogą uczyć się w różnym tempie.	Nauczyciel powinien zachęcać uczących się do rozpoznawania i akceptowania ich własnego tempa uczenia się. Nauczyciel nie powinien wyrabiać sobie opinii o uczniu na podstawie jego ocen i wyników nauczania z wcześniejszych etapów edukacji.

Bariery w uczeniu się dorosłych

BARIERA		DZIAŁANIA NAUCZYCIELA
Brak pewności siebie	→	Buduj klimat akceptacji i poczucia bezpieczeństwa.
Duma	→	Doceniaj doświadczenia uczących się, uświadamiaj im ich mocne strony, buduj przyjazną atmosferę.
Opór, brak motywacji	→	Omów cele zajęć i zachęcaj słuchaczy do wskazania przydatności tych celów w realizacji ich własnych zamierzeń.
Zaniżone lub zawyżone wyobrażenie o sobie Presja	→	Uświadamiaj przydatność uczenia się poprzez odpowiednie wsparcie lub wskazanie obszarów, które można jeszcze ulepszyć.
Nastawienie do uczenia się	→	Zaproponuj nowe, atrakcyjne metody uczenia się, wykorzystaj potencjał grupy, by wykazać że uczenie się może być pozytywnym doświadczeniem.

Podsumowanie

- dorośli muszą wiedzieć, dlaczego potrzebują się uczyć;
- dorośli chcą i potrzebują uczyć się przez doświadczenie i refleksje;
- dorośli podchodzą do uczenia się jak do rozwiązywania problemów;
- dorośli uczą się najlepiej wtedy, gdy temat jest dla nich wartością bezpośrednią